

ט"ו בשבט – שמיטה

מהו טו – בשבט?

משנה, ראש השנה פרק א, משנה א

אַרְבָּעָה רֵאשֵׁי שָׁנִים הֵם.

בְּאַחַד בְּנִיטָן רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכִים וְלַרְגָלִים.

בְּאַחַד בְּאֵלּוּל רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשֵׂר בְּהֶמָּה. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, בְּאַחַד בְּתִשְׁרִי.

בְּאַחַד בְּתִשְׁרִי רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְשָׁנִים וְלְשִׁמְטִין וְלַיּוֹבְלוֹת, לְנִטְיָעָה וְלַיִרְקוֹת.

בְּאַחַד בְּשֶׁבֶט, רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָן, כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, בְּחַמְשָׁה עָשָׂר בּוֹ:

אגרות הראיה חלק ד' אגרת א.ר"ה

ב"ה ירושלים ג' שבט תרפ"ד

לכבוד

הסתדרות המורים והמועצה שלה

פה עה"ק ת"ו, שלו'.

אתכבד בזה להעיר את רוח כבודם בדבר המנהג הכשר והיפה הנהוג אצלנו באה"ק, לעשות טיול כללי, עם התלמידים, ביום ראש השנה לאילנות, חמשה עשר בשבט.

ולנטוע אז עצי פרי ביחוד להרבות את ישוב א"י ולרומם את רוח התלמידים ביסוד החיים של הבניין הלאומי בארץ אבות וצפיית עתידו הגדול.

וכאשר השנה הזאת שנת השמיטה היא, שמן הדין ראוי ומחוייב הוא להמנע מכל עבודת הארץ ככתוב בתוה"ק, ושבתה הארץ.

אמנם מפני הדוחק הגדול ומצב הישוב הרופף, נמנו וגמרו רבים ושלמים מחכמי ישראל, זה דורות להתיר ע"י הפקעה של מכירה את מה שהוא נחוץ להחזיק את הקיים בארץ, אבל רק להחזיק את הקיים הותר.

ובכל אופן לא לנטע מטעים חדשים, ביחוד כשאינם כ"כ מוכרחים לשאלת קיומנו.

ע"כ אבקשכם נא עשו זכר לשביעית,

והטיול דהאי שתא יהיה בלא נטיעות

ונעלה נא על לבנו ועל לב צעירינו את המצב האיתן שאנחנו מקוים בחסדי צור ישראל וגואלו להגיע אליו, במהלך בנין עמנו וארצנו,

עד שישבו לנו אז כל חמודותינו וכל אורח החיים הגדול אשר היינו בו לאות ולמופת בתבל. וארצנו הקדושה תדע כימי עולם, כי יש לנו בעולם ארץ אחת שיש

בה שנת שבתון שבת לד'.

זכר קדוש זה ירומם את רוח צעירינו היקרים ויתן להם שלומים, תמורת העונג של הנטיעה הנהוגה אשר נחזיק בו בכל עז בששת שנות עבודת הארץ.

הנני מקוה שדברי היוצאים מקרב לבבי יכנסו בלבבכם הטהור והנאמן לעמנו ולכל קדשיו.

והנני חותם בברכה ורגשי כבוד

הק' אברהם יצחק ה"ק

ממתי חלה קדושת שביעית?

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ד

הלכה ט: באחד בתשרי ר"ה לשמיטין וליובלות פירות ששית שנכנסו לשביעית אם היו תבואה או קטניות או פירות האילן והגיעו לעונת המעשרות קודם ר"ה הרי אלו מותרין ואע"פ שאוסף אותם בשביעית הרי הן כפירות ששית לכל דבר ואם לא באו לעונת המעשרות אלא אחר ר"ה הרי הן כפירות שביעית:

הלכה י: התבואה והקטניות אסורין באכילה משום ספיחים ופירות האילן אוכלין אותן בקדושת שביעית:

השלי"ה הקדוש שער האותיות קדושת האכילה אות נה סוף שביעית

עוד הנני מודיע להציל מהטעות להמעין ברמב"ם בפרק ד' דהלכות שביעית דין ט', שכתב וזה לשונו, בא' בתשרי ראש השנה לשמיטה וליובלות, פירות ששית שנכנסו לשביעית, אם היו תבואה או קטניות או פירות האילן והגיעו לעונת המעשרות קודם ראש השנה, הרי אלו מותרין. האי ראש השנה פירושו ראש השנה שלהן, היינו ט"ו בשבט לאילנות, ולתבואה ראש השנה ממש. וכן מה שכתב בדין י"ג וזה לשונו, וכן פירות שביעית שיצאו למוצאי שביעית בתבואה וקטניות ואילנות, הולכין אחר עונת המעשרות כו'. הכי פירושו, פירות האילן שבאו לעונת המעשרות קודם ט"ו שבט של שמינית, אף על פי שנגמרו ונאספו אחר כך בסוף שנה שמינית, הרי הן כפירות שביעית:

מהי עונת המעשר?

רמב"ם הלכות מעשר פרק ב

הלכה ה: אי זו היא עונת המעשרות

משיגיעו הפירות להזריע ולצמוח הכל לפי מה שהוא הפרי

כיצד התאנים משיעשו רכים עד שיהו ראויים לאכילה אחר כ"ד שעות משעת אסיפתן הענבים והבאושים והם הענבים הדקים המדבריות משיראה החרצן שלהם מבחוץ הרמונים משימס הפרח שלהן בין האצבעות ויצא ממנו מים התמרים משיפתחו כשאור האפרסקין משיטילו גידים אדומים האגוזים משיתפרש האוכל מהקליפה החיצונה השקדים המתוקים משתתפרש קליפתן החיצונה המרים פטורין לעולם ושאר כל בעלי קליפות כגון האצטרובולין והלוט והבטנים משיעשו קליפה התחתונה הסמוכה לאוכל הזיתים משיעשו שמן אחד מתשעה ממה שהן ראויין לעשות כשיגמרו וזה שליש שלהן התפוחים והאתרוגים משיתעגלו מפני שהן ראויין לאכילה כשהם קטנים התותים והאוג משיאדימו וכן כל שדרכן להאדים משיאדימו החרובין משיעשו נקודות נקודות שחורות וכן כל שדרכן להשחיר משינקדו האגסים והקרוסטמלין והפרישים והעוזרדין משיעשו קרחות קרחות לבנות וכן כל שדרכן ללבן משיקרחו קרחות

התבואה משתביא שליש התלתן משתהיה זרעה ראוי לצמיחה אם נזרע ובירק הקישואין והדלועין והאבטיחין והמלפפונות וכל כיוצא בהן חייבין בקוטנן כמו שביארנו

ושאר הירק שאינו ראוי לאכילה עד שיגדיל אינו חייב עד שיהא ראוי לאכילה

אשכול שהגיע בו אפילו גרגיר יחידי כולו חיבור למעשרות וכאילו הגיע כולו ולא אותו אשכול בלבד אלא כל הרוח שיש בה אותה הגפן שיש בה האשכול וכן רמון שהגיע בה אפילו פרידה אחת כולה חיבור.

[השגת הראב"ד - הזיתים משיעשו שמן וכו' עד וזהו שליש שלהן א"א ספרו הטעהו והספרים שלנו במסכת שביעית מהו שליש לוג מתניתא במקום שעושין ג' לוגין לסאה וספרו הטעהו שמצא מהו שליש לוג והעיקר כמו שכתוב בספרינו והשיעור לוג בכל מקום ומה שקרא אותו שליש לפי המקומות הרעים קראו שליש]: